

El document del mes

Ordenanzas Municipales. 1913

SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL

Amb la voluntat de difondre els fons i les col·leccions que es custodien en el Servei d'Arxiu Municipal, comencem una sèrie d'articles que, mensualment, presentaran algun dels documents més singulars del nostre patrimoni documental.

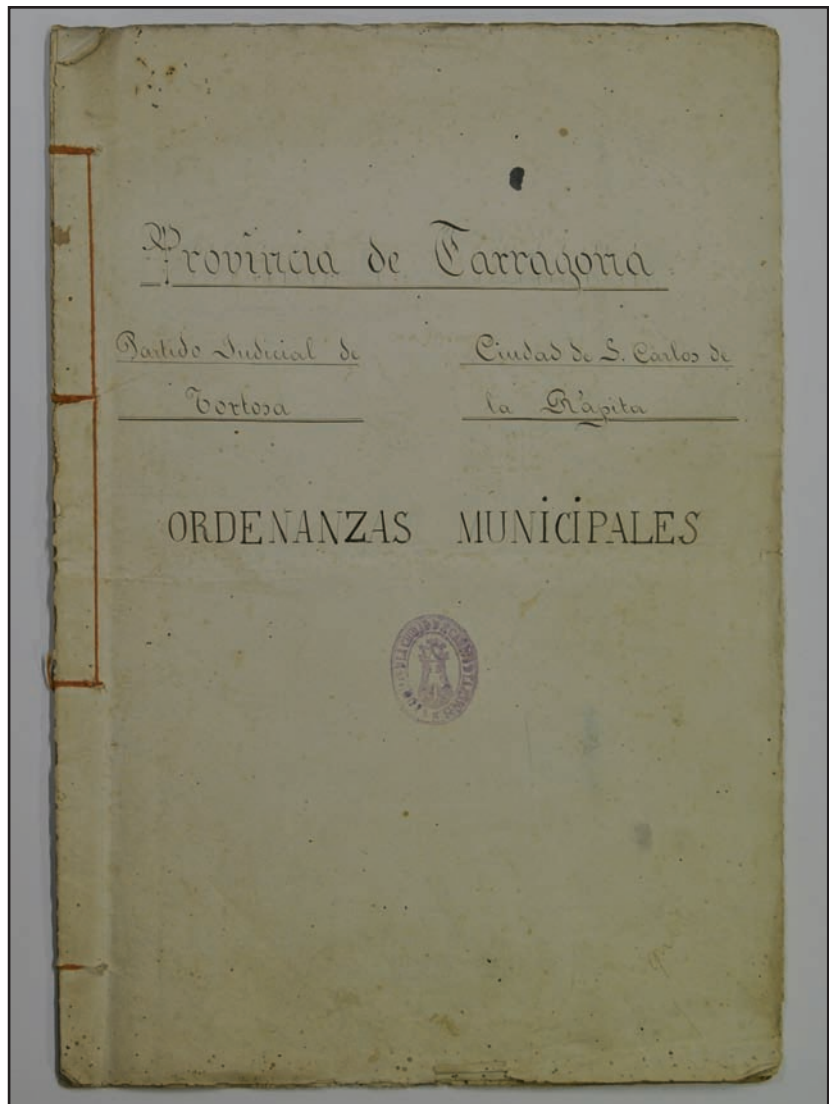
Comencem amb un dels documents més antics que es conserven a l'Ajuntament, les Ordenances Municipals de 1913. Aquestes van ser aprovades pel governador de Tarragona el 18 d'octubre de dit any, ara fa justament 100 anys i és per això que li dediquem el primer "document del mes".

L'atribució de redactar "Ordenanzas de policía urbana y rural" és donada als Ajuntaments gràcies a la Llei Municipal del 2 d'octubre de 1877¹, encara que els municipis no tenien l'obligació de tenir-ne. No conservem cap ordenança anterior a 1913 i tampoc coneixem se'n guardi cap en altre arxiu. Però sí sabem que n'hi havia hagut prèviament, ja que el redactat de la seva introducció ens diu que en substitueix una d'anterior.

Les ordenances municipals són un grup de normes que serveixen per ordenar aquelles competències que l'Ajuntament té a l'hora de gestionar el municipi. Aquestes facultats han canviat durant el temps, però si ens fixem en la introducció del document de 1913 veurem que les raons principals no discrepen gaire de les d'avui, ja que volen assegurar "la propiedad en la jurisdicción municipal", la subjecció de veïns i transeünts a "todas aquellas buenas medidas higiénicas, ornato público y policía rural" i la seva protecció. Potser la principal diferència amb les normes actuals és que la seva raó primera no és gestionar ni impostos ni taxes. Només es fa menció del fet d'obtenir permís escrit "Para ejecutar obras exteriores, re-

paraciones y aberturas en las casas ya construidas, así como en toda nueva edificación" i del pagament de l'impost municipal en el cas de les obres noves. En general, tenien més a veure amb la identificació de faltes i les seves respectives multes com a complement del codi penal vigent en aquell moment i, també, sobre com havien d'actuar els veïns en segons quines situacions.

El més interessant del document és que ens diu molt del que succeïa i de com era la societat ara fa 100 anys. Hem de ser conscients que les normes o les lleis poques vegades s'avancen a una possible situació a regular, sinó que són conseqüència de fets o activitats prèvies. Per tant, descobrirem situacions curioses o difícilment reproduïbles en l'actualitat. A dia d'avui, ningú s'imaginaria

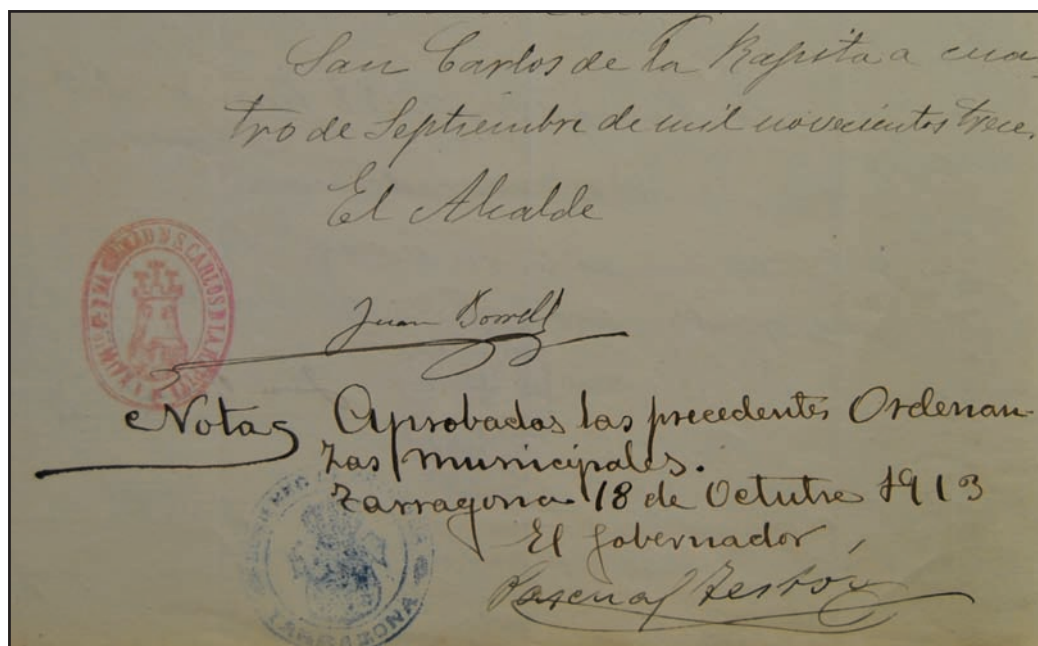

Portada de les Ordenances Municipals de la Ciutat de Sant Carles de la Ràpita dins del Partit judicial de Tortosa de la Província de Tarragona

que calgués una norma que prohibís “maltratar ni insultar de la palabra u obra a los ciegos, imbeciles, simples y en general a ninguna de aquellas personas desgraciadas” o que ens autoritzés, en cas d’“hidrofòbia” (ràbia), a “matar al animal sospechoso”. Ho veurem millor si repassem l’agrupació els articles:

Tenim un “*Título Primero*” que recull l’obligació d’obediència a les autoritats, indica el bon comportament en relació “a la moral, l’honestetat o la decència”, el joc dels infants al carrer, els horaris dels cafès i les tavernes i, en general, la relació entre veïns. Gràcies a aquest títol podem saber que a l’estiu es practicaven els banys a la platja i que era obligat l’ús de “*ropas necesarias para no ofender la moral pública*” i, també, la separació per sexes.

Després, els títols prenen el nom de secció. La segona fa referència a l’ús de l’escorxador, normes comercials, el control de pesos i mesures, la qualitat de l’abastament de comestibles, etc. La tercera tracta els temes relacionats amb la salubritat i neteja dels espais públics i privats amb especial atenció a les latrines, l’estabulat d’animals en les cases, així com la prevenció en la propagació de focs. Són curiosos els articles que fan referència a l’extinció d’incendis tant des de l’alerta, l’ús de pous particulars i la identificació dels oficis que són requerits per posar-se els professionals i les seves eines al servei de les autoritats per a extingir incendis: “*los carpinteros, albañiles*

Signatura de l'alcalde Joan Borrell en l'afegit de dos articles el 4 de setembre de 1913 i la signatura del Governador Civil Pascual Testor el 18 d'octubre de 1913 aprovant definitivament les ordenances ara fa 100 anys

y herreros”. Seguit, la secció quarta fa referència a tot allò relacionat amb obres i tasques constructives.

La secció cinquena ens mostra una Ràpita molt diferent del que és avui. Mentre la segona i tercera ens presentaven una societat que necessitava d’animals per a la tracció mecànica i on l’abastament de carn molts cops era proveïda pels mateixos ciutadans, aquesta darrera secció ens parla d’un entorn rural amb un pes molt important. És la secció més extensa i ens indica la presència de “*Guardas Municipales de Campo*” i la necessitat de protegir les propietats d’ànbit rural, els cultius, els arbres, els cursos d’aigües o els ramats. Crida molt l’atenció, l’article 61 que premiava “*A los que matasen zorros, lobos y otros animales dañinos*” amb dues pessetes per cada cap.

Acabades les seccions, es troben quatre articles més sota l’epígraf “*Disposiciones Generales*” que tracten sobre la gestió de les penalitzacions que s’hi deriven. Com ja hem indicat abans, una part molt important de les ordenances és la identificació de faltes i l’establiment

d’una multa dinerària com ara: “*Artº 64 Se prohíbe encender hogueras, poner fuego a rastrojos, matorrales y broza, en ninguna época del año, bajo multa de 10 pesetas y responsabilidad criminal correspondiente*”. I com es veu en aquest cas, complementa la possible actuació que la normativa del codi penal pugui aplicar. Doncs bé, sorprèn l’article segon que estableix que “*El denunciador, sea o no de oficio, tiene derecho a la mitad de la multa impuesta*”. Per tant, gràcies a aquesta recompensa, els mateixos rapitencs es convertien en denunciants dels seus propis veïns i ampliava la quantitat de “vigilants” als carrers.

Per acabar, el document recull el procediment de creació de les ordenances des de la proposta de la comissió formada per a aquest efecte el 26 de maig de 1913, el vist-i-plau tres dies més tard pel ple municipal, l’afegit de dos articles el 4 de setembre i la final aprovació pel Governador Civil el 18 d’octubre.

¹La *Gazeta de Madrid*. Núm. 277 de 4 d’octubre de 1877.